

Postbus 2894 1000 CW Amsterdam

Aan de woordvoerders integratiebeleid van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Landelijk Bureau
Postbus 2894
1000 CW Amsterdam
Telefoon (020) 346 72 00
Helpdesk (020) 346 72 50
Fax (020) 617 81 55
www.vluchtelingenwerk.nl
info@vluchtelingenwerk.nl

Datum 15 november 2021
Betreft WGO 'Integratie en maatschappelijke samenhang'
22 november 2021
Ons kenmerk O.2.2.21-103.EL

Geachte woordvoerders,

Voor het wetgevingsoverleg 'Integratie en maatschappelijke samenhang' van 22 november a.s. wil VluchtelingenWerk Nederland u graag input meegeven voor de volgende brieven en stukken op de agenda.

1. [Uitvoeringsbrief Inburgering](#)
2. [Verkenning verbeterplan Wi2013 en stand van zaken onderwijsroute nieuw stelsel](#)
3. [Verzamelbrief Inburgering](#)

1. Uitvoeringsbrief inburgering (24 juni 2021)

VluchtelingenWerk is verontrust over het grote aantal fouten in de uitvoering van de inburgering. Tot op heden is in alle 'Uitvoeringsbrieven Inburgering' (ook deze) melding gemaakt van meerdere en steeds andere fouten bij o.a. de examens, diploma's, incasso's en uitwisseling van gegevens. In drie jaar tijd zijn hierover zeven brieven verschenen met daarin meerdere uitvoeringsproblemen¹. Betrokken inburgeraars hebben hiervan soms ernstig nadeel ondervonden; ondanks pogingen deze enigszins te beperken. Daarnaast maken de vele 'reparaties' het beleid zeer onoverzichtelijke en extra ingewikkeld. Gezien dit grote aantal fouten in de uitvoering van de huidige wet, lijkt het waarschijnlijk dat het aantal onder de nieuwe wet niet zal verminderen en vooralsnog eerder zal toenemen. Temeer daar de uitvoering over alle gemeenten is gespreid, ervaring nog moet worden opgebouwd en ook deze wet behoorlijk ingewikkeld is.

Wat VluchtelingenWerk betreft mogen inburgeraars in een al falend stelsel daarnaast niet ook de dupe worden van fouten bij de overheid. Daarom pleiten wij ervoor:

- dat extra grote zorgvuldigheid wordt toegepast bij de inrichting van nieuwe systemen en uitwisseling van gegevens onder de Wet inburgering 2021;
- dat inburgeraars voortaan zo min mogelijk nadeel ondervinden van (toekomstige) fouten bij de overheid en zoveel mogelijk worden begunstigd.

Onder 6.2. Leerbaarheidstoets

VluchtelingenWerk maakt zich zorgen over de leerbaarheidstoets. De [afspraken](#) hieromtrent zijn kort geleden afgerond en we vragen ons af of alles op tijd klaar is voor invoering per 1 januari. Hoe staat het bijvoorbeeld met het ['afnameplatform'](#) van DUO en

¹ Zie Uitvoeringsbrief juni 2021 (onder 4.), Uitvoeringsbrief januari 2021 (onder 3.2.) Uitvoeringsbrief juli 2020 (onder 3.3), Uitvoeringsbrief november 2019 (meerdere fouten), Uitvoeringsbrief mei 2019 (fouten examens en incasso's), Brief over een drietal fouten (december 2018) en ook de voor dit WGO geagendeerde brief 'Fouten bij inburgeringsexamens en participatieverklaring' (d.d. 29 september jl.).

is dit voldoende getest met vertegenwoordigers uit de betreffende doelgroep?

VluchtelingenWerk vraagt zich af of de (organisatie en afname van de) leerbaarheidstoets op tijd op orde is en de toets naar behoren functioneert.

2. Verkenning verbeterplan Wi2013 en stand van zaken onderwijsroute nieuw stelsel (12 oktober 2021)

2a. Brede verkenning verbetermogelijkheden huidig stelsel

Elk voorstel tot verbetering van het huidige stelsel betekent winst. Niemand is immers gebaat bij een verdere voortzetting van falend beleid, want gebrekkige inburgering is slecht voor de hele samenleving. Inburgeraars hebben veel te lang op deze verbeteringen moeten wachten en zijn vaak onrechtvaardig behandeld als gevolg van de bewust strenge wet. Al vanaf de invoering van de strenge wetgeving (2013) zijn veel van de in de [brief](#) genoemde hardheden bekend en ook in de [wetsevaluatie](#) kwamen deze naar voren: *'De meeste inburgeringsplichtigen vinden niet zelfstandig hun weg in het complexe stelsel'* en *'Het stelsel is ingericht op straffen, niet op stimuleren en activeren.'* Het stemt treurig dat ondanks vele rapporten en signalen van (o.a.) VluchtelingenWerk de kinderopvangtoeslagaffaire nodig is om te komen tot de huidige aanpassingen van het beleid.

- VluchtelingenWerk vraagt aandacht voor de punten uit haar [reactie](#) bij de consultatie voor de verbetervoorstellen.
- VluchtelingenWerk dringt aan op invoering van de voorgestelde verbeteringen met terugwerkende kracht, zodat ook zoveel mogelijk in het verleden opgelopen 'inburgeringsschade' kan worden gerepareerd.
- VluchtelingenWerk doet een oproep om blijvend te controleren of het nieuwe stelsel daadwerkelijk 'lerend en adaptief' is. Voorwaarden hiervoor zijn o.a. dat signalen eerder serieus worden genomen, nieuwkomers vanuit vertrouwen worden bejegend en knelpunten voortvarend worden aangepakt.

Hardheidsclausule

VluchtelingenWerk is voorstander van de invoering van een hardheidsclausule. Wel vragen we aandacht voor opmerkingen die door ons en de Nederlandse Orde van Advocaten zijn gemaakt bij de [consultatie](#) van dit voorstel. De orde is onder meer van mening dat door de 'kan-bepaling' de rechterlijke toets beperkt zal zijn (voorheen aangeduid als marginale toets). Ze stellen voor de 'kan-bepaling' weg te halen zodat een volledig toets door de rechtbank mogelijk wordt.

VluchtelingenWerk vraagt aandacht voor de opmerkingen van de Nederlandse Orde van Advocaten bij de consultatie van het voorstel voor de hardheidsclausule.

Mogelijk maken gedeeltelijke kwijtschelding terug te betalen lening

VluchtelingenWerk heeft in haar [reactie](#) op de consultatie van dit voorstel geadviseerd om ook het volledig kwijtschelden van de lening mogelijk te maken.

Vergoeden kosten medische keuring bij medische ontheffing

VluchtelingenWerk ziet de verlaging van deze drempel – het onder voorwaarden vergoeden van de kosten – als een belangrijke verbetering. We hebben in onze [reactie](#) op de consultatie echter geadviseerd om de medische keuring altijd kosteloos te maken, zodat angst voor het opdraaien van de kosten geen drempel vormt.

Ten aanzien van de drie hierna genoemde aandachtspunten die uit de verkenning naar voren zijn gekomen (pag. 6), willen we het volgende opmerken.

a. Beoordeling psychische klachten bij medische keuring

VluchtelingenWerk vraagt al veel langer aandacht voor het feit dat bij de 'medische beoordeling' voor ontheffing van de inburgeringsplicht onvoldoende rekening kan worden gehouden met psychische en psychosociale klachten van inburgeraars, terwijl deze relatief veel voorkomen bij de doelgroep vluchtelingen. Daar niemand het verloop van dergelijke klachten kan voorspellen komen (getraumatiseerde) vluchtelingen vaak niet in aanmerking voor ontheffing en modderen ze door met de inburgering.

VluchtelingenWerk adviseert om het landelijk expertisecentrum [Pharos](#) en traumacentra te betrekken bij de verdere uitwerking van dit beleid.

b. Het vereiste aantal examenpogingen in het kader van de AGI-ontheffing

Helaas blijkt uit de brief van de minister dat het vereiste aantal examenpogingen voor de ontheffing op grond van aantoonbaar geleverde inspanningen (AGI) voorlopig ongewijzigd blijft en verder wordt onderzocht. VluchtelingenWerk is al veel langer van mening dat deze examenpogingen buitenproportioneel en niet effectief zijn. Volgens ons draagt het huidige aantal examenpogingen op geen enkele manier bij aan de kansen van inburgeraars in de samenleving en vergroot het de wachttijden voor de examens. Nader onderzoek lijkt ons daarom volstrekt overbodig en betekent bovendien dat deze zinloze 'ontheffingspogingen' (na acht jaar) nodeloos lang in stand blijven.

VluchtelingenWerk vindt dat voor alle examens twee pogingen volstaan.

c. Monitoren lesaanbod onder de Wi2013 na ingang nieuwe Wet inburgering 2021

VluchtelingenWerk heeft gewaarschuwd dat de komende jaren (t/m 2027) onvoldoende aanbod kan ontstaan voor de huidige wet (Wi2013). Het zal immers lastig zijn om overal (op redelijke reisafstand) voor een steeds kleiner aantal cursisten een rendabel aanbod te bieden. Dit kan alleen als cursisten van de huidige en nieuwe wet bij elkaar kunnen worden geplaatst, maar dat is waarschijnlijk niet altijd mogelijk en niet voor alle onderdelen van het inburgeringsprogramma. De voorgestelde monitor juichen we daarom toe, alhoewel deze wat ons betreft eerder – liefst zo snel mogelijk – zou moeten worden gestart.

VluchtelingenWerk dringt aan op het ontwikkelen van een strategie voor het geval in sommige regio's inderdaad onvoldoende aanbod ontstaat. Voorkomen moet worden dat pas naar een oplossing wordt gezocht op het moment dat het al te laat is en inburgeraars in de problemen komen doordat er voor hen geen passend aanbod (meer) is.

2b. Stand van zaken onderwijsroute nieuw stelsel

Naast de leerbaarheidstoets maken we ons ook zorgen over de onderwijsroute. We begrijpen dat er voor de korte termijn een oplossing is gevonden voor de problemen met de inkoop van deze route. We betwijfelen echter of de inkoop voor invoering van de nieuwewet klaar zal zijn en inburgeraars vanaf 1 januari a.s. overal kunnen deelnemen aan de onderwijsroute. Uit het [rapport van AEF](#) over de kosten² blijkt dat niet alleen voor de onderwijsroute het budget te krap is, maar ook voor de zelfredzaamheidsroute (Z-route). We vrezen dat dit ten koste gaat van de kwaliteit van het aanbod in de Z-route en vragen dit zorgvuldig te monitoren³.

² Het rapport 'Onderzoek kosten onderwijsroute' o.a. het schema op pag.10 (bijlage bij de brief 'Verkenning verbeterplan Wi2013 en stand van zaken onderwijsroute nieuw stelsel').

³ Ook is het de vraag of op tijd een oplossing kan worden gevonden voor de uit de pilots gebleken [knelpunten](#) rond het financieel ontzorgen in de eerste periode na huisvesting in de gemeente.

VluchtelingenWerk vraagt zich af welke consequenties het heeft als de inkoop van de onderwijsroute en/of de problemen met het ontzorgen niet voor 1 januari a.s. zijn opgelost.

3. Verzamelbrief Inburgering (18 oktober 2021)

Onder 3. Reactie BTW-compensatiefonds

VluchtelingenWerk is verheugd om te horen dat de minister erkent dat de maatschappelijke begeleiding in veel gevallen zal worden uitgevoerd door organisaties waar de btw-vrijstelling voor activiteiten van sociale-culturele aard van toepassing is.

VluchtelingenWerk wil aanvullend opmerken dat de vrijstelling van btw ook kan gelden voor organisaties die het Participatieverklaringstraject uitvoeren.

Onder 5. Uitplaatsing statushouders

“Om de arbeidsmarkt- en opleidingskansen van statushouders te vergroten voert het COA een gerichte koppeling aan een gemeente uit” voor huisvesting. “Daartoe spant het COA zich in om een goed beeld te krijgen van de achtergrond van asielstatushouders die bij hen verblijven. Dit doet het COA via een screeningsgesprek.”

VluchtelingenWerk vreest dat hier een te rooskleurige beeld wordt geschetst en plaatst daarom de onderstaande kanttekeningen:

Uit eerder [onderzoek](#) naar deze screening (pag. 8, 2019) komt het volgende naar voren: *“Of de daadwerkelijke koppeling op basis van arbeidsverleden en opleiding, gerelateerd aan de regionale werkgelegenheid, op de lange termijn tot opbrengsten voor vergunninghouders en gemeenten leidt, wordt door veel betrokkenen betwijfeld. Dat komt omdat de onderliggende veronderstellingen niet altijd van toepassing zijn. Zo hebben vergunninghouders niet altijd relevante werkervaring of opleiding waarmee zij in Nederland direct verder kunnen en is de vraag naar arbeid per regio niet dermate onderscheidend dat een koppeling in de ene regio veelal niet veel kansrijker is dan een koppeling in de andere regio”.*

Ook het SCP is in zijn recente [policybrief](#) (pag. 8) voorzichtig met het verbinden van conclusies aan de gerichte koppeling: *“Om te bepalen of dergelijk gericht plaatsingsbeleid brede invoering verdient, is er meer informatie nodig over de mogelijkheden en resultaten van dit beleid in Nederland”*

VluchtelingenWerk is het eens met het SCP dat de meerwaarde van gerichte koppeling bij de huisvesting van statushouders niet is aangetoond en zou moeten worden onderzocht.

We hopen dat u onze input wilt betrekken bij het Wetgevingsoverleg en wensen u succes met de voorbereiding van uw inbreng. Voor een toelichting of vragen zijn we uiteraard beschikbaar.

Met vriendelijke groet,

Sander Schaap
Manager belangenbehartiging